

کاهش میزان تجارت جهانی

"اونور آب" هم خبری نیست

کاهش شدید سهم بدهستان اقتصادی در دنیا به چالش اصلی تجارت بین‌الملل بدل گشته است.

کشورهای در حال توسعه جهان در مواجهه با افتی نامتناسب در تجارت جهانی هستند. از ماه‌های پایانی سال ۲۰۰۸ تا کنون، حجم جاری تجارت جهانی به سرعت کاهش یافته است و این روند در سال جاری نیز همچنان ادامه دارد. پیش‌بینی‌ها حکایت از کاهشی ۱۱ درصدی برای پایان سال جاری دارند که این رقم بزرگترین میزان کاهش

تجارت جهانی از سال ۱۹۳۰ تاکنون است. برخی مشاهدات مبین کاهش ۵۰ درصدی در میزان تجارت در کشورهای آسیایی هستند که این میزان تأثیرات فراوانی را بر چشم‌انداز جهان خواهند گذاشت. به طور خاص می‌توان به کاهش ۳۳ درصدی تجارت چین در ماه آوریل برای اولین بار در دهه گذشته اشاره کرد که مبین افت شدید واردات سایر کشورها از این کشور پس از بحران است. کاهش ناگهانی در قیمت کالاها و محصولات، منجر به تأثیر متقابل برای بسیاری از کشورهای در حال توسعه - خصوصاً کشورهایی که به صادرات کالاهای اولیه اتکای فراوان دارند

- شده است و روابط متقابل این کشورها را با چالش مواجه کرده است.

از سال ۲۰۰۲ تا اواسط ۲۰۰۸ کشورها با روندی صعودی در تجارت مواجه بودند، هرچند همواره قیمت محصولات نفتی و غیرنفتی در آنها با نوسان همراه بود. به هر حال تقویت بحران مالی جهانی از نیمه ۲۰۰۸ روند نوسانی قبل را با چالش "همواره رکود" توأم کرد. در ابتدا قیمت نفت با کاهشی شدید تا حدود ۷۰ درصد مواجه شد که این امر اثر زیادی بر روند تولید در کشورهای متکی به نفت مؤثر داشت. قیمت فلزات و بسیاری از کالاهای مرتبط در حدود ۵۰ درصد کاهش یافت. هرچند این قیمت‌ها در سال ۲۰۰۹ تا حدودی به ثبات نزدیک شد، اما نتیجه‌گیری در مورد پایان بحران هنوز زود است، چرا که تا رسیدن به اطمینان پیش از آغاز بحران راه درازی در پیش است. اکنون در بسیاری از کشورهای در حال توسعه، تجارت با افت و نزول شدید مواجه است. شاید برخی از کشورهای صادرکننده محصولات غذایی و صادرکنندگان انرژی با بهبود نسبی مواجه شوند، اما افزایش مذکور قطعاً با کاهش درآمدهای صادراتی، افزایش هزینه‌های استقراض یا کاهش میزان نقل و

انتقالات جهانی سرمایه همراه خواهد بود.

انتقالات جهانی سرمایه همراه خواهد بود.

مشکلات تراز پرداخت‌ها در دنیا

شوکه‌های خارجی ناشی از آثار بحران مالی جهان تأثیرات فراوانی را بر تراز پرداخت‌های کشورهای در حال توسعه و اقتصادهای نوظهور برجای نهاده است. پیش از

که انتظار می‌رود در حدود ۵۰۰ میلیارد دلار باشد کافی است. ذخایر حدود ۳۰ کشور کم‌درآمد دنیا هم احتمالاً به سطوح خطرناکی خواهد رسید. به علاوه ارزش پول رایج اکثر کشورهای درحال توسعه تحت فشار شدید بحران مالی در جهان واقع است. در واقع با وقوع بحران جهانی، ارزش پول بسیاری از کشورهای دنیا با افت قابل توجهی مواجه شده است. اکثر کشورهای با درآمد پایین و یا متوسط، شاهد بزرگترین افت ارزش پول در فاصله ۶ تا ۹ ماه اخیر بوده‌اند که این افت ارزش در برخی موارد حتی به حدود ۲۰ تا ۵۰ درصد هم رسیده است. بسیاری از کشورها در آستانه تحمل شکست‌های فراوانی در پرداخت بدهی‌های خود شده‌اند که در برخی از کشورهای درحال توسعه و یا اقتصادهای نوظهور، این رقم به حدود ۳ تریلیون دلار بالغ می‌شود. در بسیاری از کشورهای کم‌درآمد، همچنین ریسک فعالیت‌های اقتصادی، روندی صعودی را در پیش دارد.

البته در ماه‌های اخیر گروهی از کارشناسان مسایل اقتصادی بر این باورند که رونق اقتصادی لاقابل تا سال آینده بر اقتصاد دنیا حاکم نخواهد شد. هرچند برخی از اقتصادهای توسعه‌یافته چون اقتصاد آلمان و فرانسه در این ماه‌ها توانسته‌اند از دام بحران رهایی یافته و رشد اقتصادی را تجربه کنند، اما این پایان ماجرا نیست. برخی از آمارها مبین آغاز روند بهبود شاخص‌های اطمینان در بازار، همانند اوضاع کسب‌وکار و یا

شاخص خرید مصرف‌کننده‌اند، اما باید تا ماه‌های آتی در انتظار بمانیم. این افزایش می‌تواند با افزایش جذب سفارشات خارجی کالا و افزایش سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف به افزایش تولیدات صنعتی، اشتغال و سرمایه‌گذاری بی‌انجامد. البته کارشناسان احتمال وقوع این امر را تا پاییز سال آینده ضعیف می‌پندارند. ■

آغاز بحران مالی در جهان، بسیاری از کشورهای در حال توسعه و اقتصادهای نوظهور، ذخایر انباشته‌شده خارجی در حدود ۴ تریلیون دلار را در سال ۲۰۰۸ در اختیار داشتند. از نیمه ۲۰۰۸ به بعد افت ناگهانی سرمایه‌گذاری‌ها در جهان و نزول حساب جاری در برخی از کشورها منجر به کاهش مبادلات خارجی در کشورهای مذکور شد.

حساب جاری

اگر چه انباشت ذخایر ارزی در کشورهای در حال توسعه در دهه گذشته بیش از حد مورد نیاز آنان بوده است و انتظار می‌رفت این میزان از ذخایر بتواند بحران‌های احتمالی فراوانی این کشورها را پوشش دهد، اما به نظر می‌رسد ذخایر مذکور در بسیاری موارد برای "خود محافظتی" این کشورها ناکافی خواهند بود. البته باید گفت احتمالاً تا پایان ۲۰۰۹ بیش از ۱۰۰ کشور در حال توسعه دنیا برای پوشش بدهی‌های خصوصی خود با مازاد حساب جاری مواجه خواهند بود که این میزان تا حدودی برای پر کردن شکاف سرمایه‌گذاری

طرح ماه

منبع: ماهنامه «اقتصاد ایران» از Cartoonstock